



Grenser for politikk

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	2
Unge Høyres verdigrunnlag og prinsipper.....	3
Mennesket	3
Samfunnet	3
Politikken	4
Privatlivet og det sivile samfunn.....	5
Trygghet i privatlivet.....	5
Økonomisk frihet.....	5
Rettsikkerhet.....	5
De sivile samfunnsinstitusjoner	8
Markedet	10
Målsetning	10
Rammebetingelser for et fungerende marked	10
Konkurransen som virkemiddel	12
Arbeidsmarkedet.....	
Eksterneffekter.....	
Et åpent marked.....	15
Offentlig sektor	16
Mål	16
Statens hovedoppgaver	16
Rammebetingelser for offentlig sektor.....	18
Offentlige oppgaver.....	19
Lokaldemokrati.....	26

Innledning

Trenger politikken grenser?

Samfunnet vi lever i og verden rundt oss forandrer seg hele tiden. Gode politiske løsninger i dag er ikke nødvendigvis de riktige i morgen. Vi vet ikke hvordan fremtiden kommer til å se ut. Vi vet ikke akkurat hvordan fremtiden bør se ut, og konservative har heller ingen eksakt fasit for hvordan vi vil at den skal se ut. Konservative burde tvert om reagere instinktivt mot enhver ferdig idé for hvordan det ideelle samfunnet skal være.

Det er ikke bare på grunn av de åpenbare årsakene - som faren for maktmisbruk, despoti og tyranni - at maktkonsentrasjon er en dårlig idé, men fordi det er umulig å lage en ferdig plan for menneskets utvikling. Individets frihet er en betingelse for det mangfoldet som er nødvendig for å unngå brå forandringer som skaper opprør eller kaos, og for at vi skal forandre samfunnet gradvis til det bedre. Det er nettopp den samlede effekten av de tusener av valg hvert enkelt individ tar hver eneste dag som skaper velstand og utvikling. Men hvis staten fratru individet mennesker muligheten til å ta egne valg, og tar ansvaret fra individet, vil individet også slutte å ta ansvaret selv og forvente at staten skal ta det for en. Det er derfor et konservativt parti alltid må sette grenser for politikk. De fleste mennesker *ønsker* å gi fra seg noe av sin frihet for å sikre seg en økonomisk og helsemessig trygghet.

Dette programmet definerer statens begrensede oppgaver, men fremfor alt er det et forsvar for enkeltindividets frihet. Programmet legger et ideologisk grunnlag for hvordan Unge Høyre skal forholde seg til et av de klassiske og mest grunnleggende konservative prinsippene; grenser for politikk

Unge Høyres verdigrunnlag og prinsipper

Mennesket

Utgangspunktet for Unge Høyres politikk er vern om menneskeverdet. Mennesket har for Unge Høyre en ukrenkelig egenverdi.

Bare i et fellesskap mellom mennesker kan menneskeverd og grunnleggende menneskelige verdier beskyttes. Derfor mener Unge Høyre at staten skal garantere alle mennesker rett til liv, frihet og eiendom.

Rett til liv er en forutsetning for menneskeverd. Fordi livet er ukrenkelig har enhver person rett til beskyttelse mot å bli fratatt eller fradømt livet.

Rett til frihet følger av retten til liv. Den ukrenkelige retten til å ytre seg, tro, velge og handle, er grunnleggende for retten til frihet.

Rett til eiendom følger av retten til liv og frihet, og er en rett til å høste fruktene av eget arbeid. Eiendomsrett er en forutsetning for frihet, selvhjulpenhet og maktspredning, og en beskyttelse mot vilkårlige overgrep fra andre mennesker eller fra staten.

Respekten for menneskeverdet forutsetter at ingen utfolder seg på bekostning av andres liv, frihet og eiendom. Fordi alle mennesker er likeverdige har alle mennesker de samme grunnleggende rettigheter, det samme ansvar for sine handlinger og den samme plikt til å respektere andre menneskers integritet og frihet.

Samfunnet

Samfunnet består av alle de selvvalgte fellesskap som menneskene slutter seg til. Samfunnets organisering er et resultat av alle de valg hver enkelt har tatt og tar, på vegne av seg selv og i samspill med andre mennesker.

Samfunnet er en organisme som må få utvikle seg naturlig og som bare i begrenset grad kan styres i en bestemt retning. Unge Høyre avviser tanken om et "idealsamfunn", fordi alle mennesker har ulike mål og verdier. Bare dersom utviklingen av samfunnet er et resultat av menneskenes frie valg, vil menneskene være i stand til å tilpasse seg forandringer og bidra til samfunnets vekst.

Samfunnet må innrettes slik at menneskets grunnleggende frihet ivaretas. Samtidig forutsetter et samfunns bærekraft at menneskene tar sosialt medansvar og innretter seg etter bestemte normer for livsførsel som gjør at livet i samfunnet ikke blir uutholdelig. Frihet for den enkelte til å ta sjanser, forutsetter også et sosialt sikkerhetsnett slik at samfunnet som helhet kan hjelpe dem som av ulike årsaker faller utenfor.

Orden er en grunnleggende forutsetning for trygghet. Trygghet fremmes av stabile samfunnsforhold som hindrer at mennesket blir utsatt for tilfeldige overgrep fra andre mennesker eller fra staten.

Forutsigbarhet sikrer menneskene oversikt og en mulighet til å planlegge. Kontinuitet innebærer å bevare nedarvede verdier og tradisjoner. Disse utgjør den kulturelle identitet som sikrer at menneskene føler tilhørighet i samfunnet, samtidig som de legger naturlige bånd på menneskenes frihetsutøvelse.

Fordi alle mennesker har samme menneskeverd, skal de behandles som likeverdige. Likeverd innebærer like muligheter og likhet for loven.

Maktspredning er en forutsetning for at mennesket skal være fritt. For sterke maktkonsentrasjoner - private eller offentlige - vil lett kunne redusere spillerommet til det enkelte menneske. For å sikre frihet og trygghet må makten være begrenset, delt og kontrollert.

Respekt for andre mennesker er en forutsetning for likeverd og vern om menneskenes integritet. Derfor er det viktig å sikre personvernet.

Dersom vi skal holde disse verdiene i hevd, er det ikke likegyldig hvordan samfunnet organiseres. Unge Høyre legger til grunn at samfunnet består av tre viktige arenaer for menneskelig aktivitet; privatlivet og det sivile samfunn, markedet og staten. For å verne om de grunnleggende verdiene er det nødvendig å sikre en klar ansvarsfordeling mellom disse samfunnsdelene.

For Unge Høyre er både staten og markedet hjelpemidler som skal støtte opp om mennesket. Når staten ikke lenger bare utgjør en støtte for mange, men også et problem, og når statens inngrep i markedet forhindrer markedet i å fungere til har samfunnet et problem. Unge Høyre ønsker en balanse i forholdet mellom staten, markedet og det sivile samfunn, for å sikre forskjellene respekteres og trygghet og frihet sikres.

Politikken

Alt er ikke politikk. Det finnes samfunnsforhold som politikken ikke kan gjøre noe med og forhold som politikken ikke bør gjøre noe med. De aller viktigste faktorene som bestemmer og skaper samfunnsutviklingen ligger utenfor politikkens rekkevidde. Politikerne vil aldri klare å lage bedre løsninger for enkeltmennesket, familiene og de frivillige bånd mellom menneskene enn det disse klarer på egen hand. Vernet av enkeltmennesket, familiene og de frivillige bånd mellom menneskene sin frihet og eiendomsrett er grunnleggende for Unge Høyre.

En viktig del av demokratiet er å ha rett til kontroll over eget liv. Derfor blir den største svakheten med politikken inngripen i oppgaver, ansvar og makt som naturlig hører hjemme i andre deler av samfunnet, at det fører til et demokratisk underskudd, der det sivile samfunnet ikke får utfolde seg fritt, eller bli ansvarliggjort. Mål om omfattende politisk styring i samfunnet er grunnleggende udemokratisk. Unge Høyre legger til grunn at familier og enkeltmennesker har ansvaret for egne liv. Ingen er i bedre stand til å finne meningen med eget liv enn hvert menneske selv. Det følelsesmessige engasjement i familiene utløser ressurser som offentlige ordninger aldri kan erstatte. Derfor er heller ingen i bedre stand enn familier og enkeltmennesker selv til å foreta valg som angår egen tilværelse og fremtid.

Dette innebærer at de selv må definere innholdet i en meningsfylt tilværelse, frihet til å søke opplevelser og frihet til å utforme personlig trygghet og velferd, men også et ansvar for å skaffe egen arbeidsinntekt, ansvar for å søke kvalifikasjoner for deltagelse i arbeids- og samfunnslivet, ansvar for å oppdra egne barn og ansvar for å vise omsorg for sine nærmeste og overfor andre mennesker. Det skal være grenser for hvor langt et flertall skal kunne gå i å fastsette regler som skal gjelde for alle, men som et stort mindretall ikke er enig i. Når det ikke er nødvendig for fellesskapet at det treffes vedtak som binder alle, men tvert imot at mennesker velger forskjellig, må det være meget strenge grenser for flertallets rett til å utøve makt over mindretallet.

Privatlivet og det sivile samfunn

Trygghet i privatlivet

Unge Høyre tror at samfunnet er tjent med at staten tar et begrenset ansvar for folks velferd. Det er naturlig for mennesker å søke trygghet. Et fritt liberalt demokrati kan ikke fungere uten en rettsstat, bestående av politi, forsvar og rettsvesen, som sikrer enkeltmenneskets frihet og rettigheter. Et samfunn uten noen former for nettverk som gir hjelp og veiledning når folk faller utenfor gir likeledes ikke mennesker den tryggheten de trenger for å våge, satse og skape verdier.

Når statens ansvar blir for stort fører det også til et trygghetstap. En viktig forutsetning for både trygghet og lykke er å vite at man har kontroll over eget liv. Trygghet er ikke noe som defineres av en offentlig institusjon, men av den enkelte. Den viktigste formen for trygghet er å vite at du har mulighet til å oppfylle de behovene som er viktigst for deg selv og din familie. Derfor bør menneskene beholde mer ansvar for å sikre sin personlige og sin families trygghet. Det innebærer en frihet til å foreta handlinger som leder til den tryggheten hver enkelt føler er viktigst for seg og sine nærmeste.

Økonomisk frihet

For at familier og enkeltmennesker skal kunne ta egne valg og bestemme over egen hverdag, må de økonomiske forutsetningene gi mulighet for dette. Unge Høyre ønsker et samfunn der det legges til rette for at flere blir økonomisk selvstendige, slik at de har muligheten til å ha kontroll over sine egne liv. Vi mener at den velferden som skapes når familier og enkeltmennesker får økonomisk handlefrihet til å ta kontroll over egne liv, er uvurderlig og kan ikke erstattes med andre velferdsordninger.

For at flest mulig skal ha muligheten til å leve selvstendige liv, der de har økonomiske rammer for å ta egne valg og forfølge sine drømmer, er det nødvendig at det offentlige krever inn minst mulig av ressursene til enkeltmennesker. Derfor må skatter og avgifter holdes så lave som mulig, og det offentlig må ikke påta seg å løse oppgaver enkeltmennesker kan løse selv. Når en stor andel av befolkningen er avhengig av det offentlige for enten lønn eller stønader, skaper dette et demokratisk underskudd. I tillegg til dette kommer byråkratiet det medfører når det offentlige skal produsere velferdstjenester som familier og enkeltmennesker i utgangspunktet kan velge selv.

For Unge Høyre er det et mål for samfunnet at enkeltmennesker og familier får beholde mest mulig av sin egen inntekt, for å sikre dem valgfrihet og kontroll over eget liv, samt trygghet og selvstendighet.

Rettsikkerhet

En forutsetning for all menneskelig aktivitet er en effektiv rettslig beskyttelse av menneskeverdet, eiendom og individets frihet. Bare en slik beskyttelse gir muligheter til langsiktig planlegging og den trygghet som er en forutsetning for en fungerende privat sfære.

Rettsstaten har vært en viktig, men ikke tilstrekkelig, garantist mot at maktmisbruk finner sted. Et effektivt rettsvern krever at samfunnet har et aktivt forhold til rettsidealene, slik at disse aldri fravikes, selv ikke under ekstraordinære omstendigheter som nød, terror eller plutselige omveltninger i Norge eller verden.

I de senere år har rettsvernet blitt satt under press. Den teknologiske utviklingen har på flere områder stilt rettstaten overfor nye utfordringer. På den ene siden utgjør en voksende offentlig sektor en stadig større trussel mot enkeltindividets rettighetssfære. På den andre siden kan også stor

maktkonsentrasjon hos private aktører utgjøre en trussel mot rettsikkerheten. Unge Høyre ønsker derfor å styrke og sikre et effektivt rettsvern som gir enkeltmennesket det nødvendige vern mot overgrep, både fra offentlig og privat hold.

For å beskytte mot overgrep fra myndighetene er internasjonale avtaler avgjørende. Norge har gjennom ratifisering av den Europeiske Menneskerettighetskonvensjon forpliktet seg til å gi enkeltindivider et omfattende rettslig vern av deres menneskerettigheter. Unge Høyre anser dette som en effektiv og viktig beskyttelse mot myndighetenes maktmisbruk.

Lovverket

Det nasjonale lovverket skal være det formaliserte fundament for rettsvernet. Om lovverket gir et tilstrekkelig rettsvern avhenger av lovverkets innhold og tilblivelse, og lovverkets utforming.

Omfattende rettslig regulering foretas gjennom såkalte fullmaktslover – som oftest utenfor Stortingets og allmennhetens syne. Et for omfattende og språklig utilgjengelig lovverk kan gjøre det vanskelig å orientere seg om lovens bestemmelser. Unge Høyre mener det er nødvendig med et lovverk som er lett tilgjengelig og forståelig for alle. For å oppnå dette må nye lover forfattes så enkelt som mulig, óg på moderne bokmål.

Forutsigbarhet er en vesentlig forutsetning for at lovverket skal fremme menneskenes rettsvern, ettersom lovverket skal representere den allmenne rettsoppfatning. Lovverket bør derfor kun inneholde lover som er i nødvendige og relevante.

Unge Høyre vil:

- På en enkel måte gjøre lovtekst, forarbeid og rettsavgjørelser tilgjengelig for allmennheten, for å sikre at innbyggerne holder seg orientert om det gjeldende regelverket.
- Nye lover forfattes så enkelt som mulig på moderne bokmål.
- Redusere bruken av fullmaktslover.
- Fjerne sovende paragrafer i lovverket og forskrifter.

Personvern

Personopplysningsregistre

At et statsapparat fører et personregister over nasjonens innbyggere, som begrenses til fødselsnummer og kjønn, er hensiktsmessig. Imidlertid eksisterer det i dag en rekke registre som i tillegg til slike opplysninger inneholder *sensitive* opplysninger om hver person. Denne utviklingen er grunnleggende uheldig.

Hvert menneske er født med retten til selv å bestemme hvilke sensitive opplysninger man ønsker å tilgjengeliggjøre for andre.

Å føre registre som inneholder sensitiv personlig informasjon kan være fordelaktig for hvert enkelt individ, og for samfunnet. Dette må likevel aldri legitimere at slik registrering skjer uten et utvetydig samtykke fra den enkelte, fordi staten – ei heller et demokratisk flertall – aldri kan definere hva som er mest hensiktsmessig for den enkelte borger.

Unge Høyre vil:

- At enhver registrering av sensitive personopplysninger som en hovedregel kun kan skje ved samtykke.
- Innføre en ordning med konsesjon for personregistre, underlagt meget strenge konfidensialitetskrav.
- Skjerpe kontrollen med destruksjon av registre som opphører eller mister konsesjon.
- At anskaffelse og registrering av genetiske opplysninger til annet enn medisinsk formål og i kriminalsaker skal skje ved samtykke.
- Gjennom lov styrke adgangen til innsyn og korrigeringsrett i registre der man selv er registrert.
- At oppslag i ulike sensitive og ufrivillige personregistre utløser et skriftlig varsel til den opplysningene angår.
- At brukerne skal ha eierrettigheter og kunne begrense tilgang til innsyn i registrerte helseopplysninger.
- Hindre offentliggjøring av skattelister.

DNA-registrering

Unge Høyre mener at DNA – registrering er et sterkt overgrep mot individets frihet og retten til å være anonym. Dette er grunnleggende rettigheter alle har, også de som har brutt lover og sonet sin straff. Allikevel erkjenner vi at registrering av DNA kan være en nødvendig reaksjon og straff overfor personer som har utført grove overgrep mot andre personer. Det må allikevel være fullt ut forutberegnelig hvilke handlinger som vil føre til registrering av DNA, og Unge Høyre mener denne terskelen bør være høyere enn den er i dag.

Unge Høyre vil:

- Tillate DNA-registrering av personer som dømmes for grove volds- eller sedelighetsforbrytelser

Offentlig og privat overvåkning

Unge Høyre mener at enhver har en grunnleggende rett til å bevege seg fritt i samfunnets frie rom. Med denne retten, kommer også retten til å kunne bevege seg anonymt, samt retten til å bevege seg trygt.

For Unge Høyre er det viktig at folk kan føle seg trygge i det offentlige rom, og at politiet får de ressursene de trenger for å utøve sitt arbeid. Samtidig er det viktig å verne om retten til et privatliv, og personvernet må sikres på alle samfunnsområder. Personvernet skal vektes tungt ved bruk av etterforskningsmetoder, og at det skal legges klare føringer til grunn for bruk av overvåkning, også i det private rom.

Unge Høyre anser også retten til å overvåke egen eiendom som en naturlig del av eiendomsretten. En må samtidig sikre at slik overvåkning markeres/varsles tydelig, slik at allmennheten fritt kan avstå fra å bevege seg i det overvåkede området. De strenge regler som eksisterer for oppbevaring av privat videoovervåkingsmateriale, må videreføres.

Unge Høyre vil at:

- Videoovervåking skal baseres på strenge hensiktsmessighetsvurderinger
- Adgang til materiale fra videoovervåking kun kan gis ved en rettslig kjennelse
- All bruk av overskuddsinformasjon ved avlytting forbys, med unntak av informasjon om trusler mot rikets sikkerhet, eller alvorlige trusler mot liv og helse
- Uvarslet privat overvåkning skal forbys.
- Både offentlig og privat videoovervåkingsmateriale skal underlegges strenge regler for oppbevaring og destruksjon
- Begrense adgangen til romavlytting til kun å gjelde trusler mot rikets sikkerhet, og grov organisert kriminalitet

Ytringsfrihet

I et fritt og demokratisk samfunn er det viktig med en åpen og kritisk debatt om alle sider ved samfunnslivet. Derfor mener Unge Høyre at det er viktig å verne om ytringsfriheten. Som alle andre former for frihet hviler ytringsfriheten på frihet under ansvar.

Stadig flere mennesker er gjort avhengige av å motta offentlige ytelser. Avhengighet av statens velvilje kan være med på å svekke muligheten til kritisk opposisjon overfor statsmakten. Samtidig utgjør det offentliges høye andel av kunnskapsformidlingen en fare for at alternativer vanskelig kommer frem. Gjennom sine forslag for å gjenreise det frie og selvhjulpne menneske, de frie og uavhengige samfunnsinstitusjoner og et fritt marked vil Unge Høyre redusere faren for offentlig begrensning av ytringsfriheten.

Unge Høyre vil:

- Sikre og styrke ytringsfriheten blant annet ved å fjerne rasisme- og blasfemiparagrafen
- Sikre og styrke ytringsfriheten ved å tilstrebe uavhengighet fra offentlige overføringer til medier

De sivile samfunnsinstitusjoner

Kulturlivet

Kulturlivet utgjør en viktig faktor for samfunnsdebatten og dets verdigrunnlag, samt en viktig aktør for det sivile samfunnets og enkeltmenneskets utvikling. Vernet om kulturlivets frihet fra staten er avgjørende at kulturlivet skal ha en slik posisjon. Unge Høyre mener at kulturlivet er best tjent ved at aktørene i det sivile samfunn selv oppsøker den kulturen de ønsker, og at det er behov for mer privat finansiering av kultur. Samtidig må det offentlige fremdeles skal ha et ansvar for å opprettholde nasjonale kulturinstitusjoner og for å sikre viktige kulturarenaer.

Av hensyn til kommende generasjoner er det viktig at den nasjonale kulturarven holdes i hevd. Enkelte nasjonale kulturminner må kunne vernes. Dette vernet kan ivaretas av både det private og det offentlige. Vern av privat eiendom må balanseres mot hensynet til privat eiendomsrett.

Unge Høyre mener at

- Kulturinstitusjoner må sikres uavhengighet fra politisk styring, særlig i forhold til innholdet i det kulturelle uttrykket.

- Bibliotekene utgjør en viktig del av kunnskapsspredningen i befolkningen, og at et bredt offentlig bibliotektilbud må sees på som en del av utdanningstilbudet
- De nasjonale kulturminnene, som er en viktig del av kulturarven, må kunne vernes

Tro og religion

Unge Høyre legger til grunn at det må være full religionsfrihet i Norge, og at alle trossamfunn fritt skal kunne etablere seg i landet. Den personlige religiøse overbevisning er utelukkende et privat anliggende.

Det offentlige skal være tolerant og akseptere mangfold, og derfor være religionsnøytral i sine avgjørelser. Historisk sett har religion vært en vesentlig verdibærer og moralske kraft i det norske samfunnet. Disse verdiene er det opp til det sivile samfunn å bære videre, ikke det offentlige.

Den norske Kirke er en viktig institusjon som samler store deler av det norske folk i tro og om grunnleggende etiske verdier. Kristendom og andre religioner, må sikres total uavhengighet i forhold til det offentlige.

Unge Høyre mener at trosfrihet og religionsfrihet best sikres ved at:

- Kirke og stat skilles, og som konsekvens av dette får kirken Opplysningsvesenets fond
- Staten blir religionsnøytral, og strebe likebehandling mellom trossamfunn og trosretninger
- Alle trossamfunn må sikres uavhengighet fra politisk styring

Organisasjonslivet

Organisasjonsfriheten er nødvendig i et demokrati, og organisasjonslivet fyller viktige funksjoner i samfunnet. Samtidig utfører ideelle organisasjoner viktige samfunnsoppgaver som aldri kan eller bør overtas av det offentlige. Slikt ideelt arbeid bidrar til å styrke innbyggernes evne og vilje til sosialt medansvar. Som det sivile samfunn for øvrig, må organisasjonslivet leve i frihet fra det offentlige.

Unge Høyre vil:

- Avvikle det offentlige monopolet på lotterivirksomhet.
- At skattereglene for frivillige organisasjoner som ikke driver kommersiell virksomhet skal endres, slik at disse virker stimulerende og motiverende for det frivillige arbeidet
- Ideelle organisasjoner og organisasjoner rettet mot barn og unge, skal kunne søke og motta støtte fra det offentlige
- Innføre momsfristak for frivillige organisasjoner

Interesseorganisasjonene har stor betydning som menings- og kunnskapsformidlere. Men sterke organisasjoner kan også svekke muligheten til helhetlig tenkning. Når særinteressene vinner frem settes svakere grupper i samfunnet til side. Unge Høyre vil derfor foreta en sterk begrensning av organisasjonenes representasjon i offentlige organer.

Media

Et mediemangfold er av avgjørende betydning for å ivareta ytringsfrihet og kritisk opposisjon til maktkonsentrasjoner i samfunnet. En økende kommersialisering av mediemangfoldet kan medføre en fare for at journalistikken blir mer spekulativ og ensartet. Offentlige reguleringer og

støtteordninger er imidlertid et enda dårligere alternativ, fordi dette favoriserer deler av media og redusere pressens samfunnskritiske rolle. Unge Høyre vil likevel understreke pressens ansvar for selv å håndheve en forsvarlig presseetikk og bidra til en differensiert samfunnsdebatt. Det offentlige skal ikke eie eller styre media.

Unge Høyre vil:

- Konsesjonsordningen for radio og fjernsynsstasjoner oppheves, og det innføres et anbudssystem der kapasitetsbegrensninger krever det
- Fjerne den direkte pressestøtten for å sikre uavhengighet og journalistisk integritet
- Tillate all markedsføring for varer og tjenester som omsettes lovlig i Norge
- Tillate politisk tv-reklame

Markedet

Målsetning

Markedet er arena for frivillig omsetning av varer og tjenester, og her ivaretas samfunnets verdiskapning. Det er her menneskene skaper verdier som grunnlag for å skape velferd og trygghet i privatlivet.

En fri markedsøkonomi bidrar til å sikre hovedmålene i Unge Høyres politikk, ved å støtte opp om viktige verdier som valgfrihet og ansvar. Markedets krav til menneskene oppmuntrer den enkelte til å ta ansvar for egen situasjon, og oppmuntrer til økt innsats og bedret materiell velferd.

Fordi all aktivitet i markedet skjer på grunnlag av egen vilje sikrer markedsøkonomien menneskenes velferd bedre enn noe annet økonomisk system. Markedets evne til å tilpasse seg nye og uforutsette situasjoner gjør det egnet til å bidra til å sikre den stabilitet som er en nødvendig forutsetning for den enkeltes trygghet og en bærekraftig samfunnsutvikling.

Unge Høyre ønsker derfor et fritt marked, hvor lik konkurranse mellom aktørene gjøres gjeldende på alle områder.

Rammebetingelser for et fungerende marked

Eiendomsrett

En forutsetning for økonomiske disposisjoner og et fungerende samfunn er eiendomsretten. En sentral del av eiendomsretten er også sikkerhet for etablerings- og næringsfrihet. Eiendomsretten må ha et kraftig vern og det må derfor settes klare grenser for offentlige myndigheters anledning til å gripe inn i markedsaktørenes økonomiske disposisjoner.

Eiendomsrett er essensielt for å sikre utvikling og investeringer for både privatpersoner og bedrifter. I dagens samfunn er immaterielle eiendom og beskyttelsen av denne vel så viktig som for materiell eiendom.

Oppsparte verdier i form av eiendom eller formue, bør beskyttes som et privat sikkerhetsnett, og bør derfor ikke være gjenstand for beskatning.

Unge Høyre vil:

- Avskaffe alle former for konsesjonslovgivning og andre hindringer for etablerings- og næringsfriheten, som ikke er innført av tungtveiende hensyn til knapphetsgoder, helse, miljø eller personvern
- Legge til grunn at erstatningen skal være den samme for alle kategorier av vern, så lenge det legger begrensninger på eier av eiendommen
- Ekspropriasjon bare finne sted i situasjoner hvor den er av vital samfunnsmessig betydning og hvor det ikke finnes andre løsninger, og eier skal kompenseres med markedspris.
- Oppheve mulighet til offentlig priskontroll på eiendommer
- Avvikle muligheten til å pålegge bo- og driveplikt på eiendommer
- Beholde beskyttelsen av privat eiendomsrett på immaterielle eiendeler og en sterk patentbeskyttelse
- Begrense muligheten til å beskatte eiendom og avvikle formueskatten

Pengepolitikk

Et fungerende marked i forutsetter stabile rammebetingelser for aktørene i markedet, som trenger sikkerhet for muligheten til langsiktig planlegging. For å unngå at rammebetingelsene påvirkes av kortsiktige politiske svingninger, bør stabilisering av økonomien så langt som mulig overlates til uavhengige organer med langsiktige og omforenede styringsmål.

Stabil og forutsigbar pengepolitikk er en forutsetning for at Norge skal kunne ta del i internasjonal handel. En forutsigbar rente og stabil kronekurs er avgjørende for troverdighet og mulighet til å delta i internasjonale markeder. Norske aktører som eksporterer eller importerer produkter er avhengig av forutsigbarhet, og muligheten til å veksle den norske kronen til en forutberegnelig verdi.

Unge Høyre vil at:

- Norges Bank gis en mer uavhengig stilling.

Infrastruktur

I et marked preget av utstrakt spesialisering er gode kommunikasjoner en forutsetning for en fungerende konkurranse. Det offentlige har et overordnet ansvar for at en tilfredsstillende infrastruktur er til stede.

Unge Høyre mener at:

- Staten skal bare påta seg ansvar for produksjon av samferdselstjenester som ikke effektivt kan produseres i markedet
- At all investering i infrastruktur settes ut på anbud.
- Staten må legge samfunnsøkonomiske betraktninger til grunn før iverksetting av nye utbyggingsprosjekter.
- Flyplassnettets så langt som mulig privatiseres.

Deregulering av landbruket:

Landbruket er en overregulert næring som trenger omfattende reformer i form av deregulering og skattelettelser for å møte vår tids utfordringer og krav. For å gjøre landbruket mer attraktivt for investeringer, innovasjon og nye generasjoner drivere, er det nødvendig å styrke den private eiendomsretten og avvikle reguleringer med hensyn til blant annet deling av eiendom, produksjonsstørrelse og antall deltakere i samdrift. Dagens statlige priskontroll på landbrukseiendommer (landbrukstakst) gjør det mindre attraktivt å investere i landbrukseiendommer.

Unge Høyre vil:

- Oppheve det generelle delingsforbudet av landbrukseiendommer.
- Oppheve statlig priskontroll på landbrukseiendommer (landbrukstaksten).
- Ha en høy terskel for omfanget av ekspropriasjon, samt betale jordeieren markedspris for eiendommen der hvor det allikevel blir funnet nødvendig.
- Oppheve kvotesystemet for produksjon.
- Oppheve den øvre grensen for antall deltakere i en samdrift.

Konkurransen som virkemiddel

Unge Høyre mener konkurranse er et grunnleggende positivt virkemiddel. Konkurranse får alle aktører til å være mer innovative, mer effektive og utnytte samfunnets ressurser bedre. På den måten gir konkurranse som virkemiddel oss mer velferd, økt valgfrihet og bedre varer og tjenester, med de ressursene vi har tilgjengelig.

Konkurranse i markeder gjør at forbrukernes interesser fremmes, at tilbudet av varer og tjenester tilpasses forbrukernes behov, slik at produksjonen blir perfekt tilpasset. Unge Høyre mener at det er forbrukernes interesser som skal være i høysetet, og at statlige inngrep i markedet kun er akseptabelt dersom disse er strengt nødvendige for å fremme disse. Med dette som utgangspunkt må all offentlig virksomhet også innrettes for å åpne for konkurranse, og dermed mer velferd og økt valgfrihet.

Offentlige subsidier og støtteordninger

Når enkelte næringer eller bedrifter får statlig støtte, får de en fordel i forhold til konkurrerende næringer eller teknologier som ikke mottar støtte, og konkurransen blir ødelagt. Offentlige organer er lite egnet til å vurdere hvilke næringer som er innovative, hvilke bedrifter som er fremtidsrettet og hvordan et marked best bør tilpasses.

Unge Høyre vil:

- Avvikle alle overføringer til primærnæringer, som ikke er begrunnet i særlige kulturelle forhold.

Statlig eierskap og kapitaltilgang

Den norske staten er i dag den største eieren på Oslo Børs, og har store eierandeler i mange av de største selskapene i Norge. Dette fører til en svekkelse av det private eierskapet og en uheldig maktkonsentrasjon der det private næringslivet avhenger av politikernes godvilje. I tillegg gir det

ulike vilkår for bedrifter med staten på eiersiden og de uten, samtidig som at staten har vist seg å være en svært lite kompetent eier.

Enkelte eierposter skyldes at en aktør er sentral for at et marked skal fungere, og at staten sikrer dennes tilværelse gjennom eierskap. Unge Høyre mener det er viktig å skille kommersielle aktører og aktører som skal sikre at et marked er solid.

Offentlige banker og utlånsordninger fungerer både konkurransevridende i forhold til andre aktører i bankmarkedet, og innelåser kapital som kunne vært mer effektivt brukt andre plasser. I tillegg ødelegges markedet for en del banktjenester, noe som gir dårlige tjenester for forbrukerne.

Unge Høyre vil:

- Avvikle alt statlig eierskap i konkurrerende næringsvirksomhet, deriblant Statkraft, SAS, Statoil og Telenor.
- Avvikle eierskapet i bankmarkedet og overlate til Norges Bank å være "bankenes bank".
- Avvikle alle former for vedvarende næringsstøtte, men beholde oppstartsstøtte. Innovasjon Norge endres til å være et hjelpeorgan for gründere.

Offentlige og lovbestemte monopoler

En rekke former for næringsvirksomhet er i dag regulert til monopoler, eller underlagt reguleringer som i praksis gir monopoler til en del aktører. I tillegg til å gi dårlig utnyttelse av samfunnets ressurser, gir det lite innovasjon og valgfrihet for forbrukerne av de relevante tjenestene og produktene.

I enkelte markeder fastsettes det i dag produksjonskvoter og priser, slik at produksjonen tilpasses de statlige rammene, ikke forbrukernes behov. Dette gir en dårlige tilpasninger og over- eller underproduksjon. Unge Høyre mener det ikke er forenlig med effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser at staten fastsetter produksjonskvoter eller priser i kommersielle markeder.

På enkelte områder er det naturlige monopoler, som i dag er statlige. Unge Høyre mener at man bør sikre konkurranse om å drive de naturlige monopolene gjennom bruk av anbuds konkurranser.

Unge Høyre vil:

- Avvikle alle former for statlige produsent- og omsetningsmonopoler, og underlegge disse virksomhetene konkurranselovens bestemmelser.
- Avvikle alle former for produksjonskvoter og prisregulering, kun med unntak der det er felles ressurser som må reguleres for å sikre bærekraftig ressursbeskatning.
- Ta i bruk anbud for å avvikle offentlige monopoler, der det er naturlig monopol på ulike tjenester, eksempelvis drift av tog på ulike strekninger.
- Sikre privat utfordringsrett på alle områder der det offentlige tilbyr tjenester som ikke inkluderer maktutøvelse.

Konkurransopolitikk

For å unngå at forbrukerne utnyttes av monopoler, karteller eller dominerende aktører, er det behov for en konkurranselovgivning og offentlig kontroll av at denne blir fulgt.

Unge Høyre mener at det er grunnleggende for en fungerende konkurransepolitikk, at hensynet til forbrukerne kommer i fremste rekke, foran næringsaktører og andre. Fordi en slik politikk ofte vil provosere ressurssterke bedrifter og foreninger er det viktig med et uavhengig konkurransetilsyn.

Unge Høyre mener at:

- Konkurranseloven skal sette hensynet til forbrukernes velferd først.
- Konkurransetilsynet må sikres en klart uavhengig stilling fra politiske myndigheter.
- Regjeringens mulighet til å overprøve konkurransetilsynets avgjørelser på skal opphøre, og at domstolene skal være eneste ankeinstans.
- Offentlige reguleringer og tilbud, der disse kommer i konflikt med konkurranseeloven, må revurderes og potensielt avvikles.

Arbeidsmarkedet

Unge Høyre mener at hensynet til den langsiktige verdiskapning og sysselsetting må legges til grunn for politikken overfor arbeidsmarkedet. Et inntektsbringende arbeid er en avgjørende forutsetning for evne til å oppnå trygghet og uavhengighet i privatlivet.

Det er derfor viktig at forholdene legges til rette for et effektivt fungerende arbeidsmarked, slik at flest mulig mennesker får mulighet til å skaffe seg en inntekt gjennom egen arbeidsinnsats. Liksom i andre deler av markedet vil også arbeidsmarkedet fungere best når det får fungere så fritt som mulig. Unge Høyre ønsker derfor en deregulering av arbeidsmarkedet.

Mobilitet er en forutsetning for et velfungerende arbeidsmarked. Det er i både næringslivets og samfunnets interesser at arbeidskraften flyttes fra mindre produktive sektorer til områder med større behov for arbeidskraft. Unge Høyre ønsker derfor en betraktelig deregulering av stillingsvernet, kombinert med gode ordninger for å få folk inn i nytt arbeid.

Arbeidslivets organisasjoner

Arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene fungerer i dag som karteller i arbeidsmarkedet og dikterer i høy grad markedsbetingelsene. Det eksisterer liten grad av konkurranse, og de store aktørene har tvunget igjennom betingelser for sine medlemmer som går på bekostning av andre arbeidssøkende. Organisasjonenes posisjon gjør at de også får betydelig politisk makt, noe som er uheldig i et demokratisk perspektiv. Unge Høyre ønsker derfor å redusere organisasjonenes makt i markedet og det politiske liv.

Unge Høyre ønsker at:

- Lønnsforhandlingene avgjøres på bedriftsnivå.
- Flertallet av foreningsmedlemmene på en arbeidsplass må godkjenne enhver streik for å kunne tas ut i streik. Dette er for å beskytte den enkelte arbeidstaker mot å bli brikker i fagforeningenes nasjonale maktpill.
- Fradragsretten for kontingent til arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner fjernes.
- Arbeidsmiljøloven gjennomgås med sikte på en liberalisering.

- Det skal være opp til eiere å bestemme hvem som sitter i styret, hvilket medfører at lover om kjønnsbalanse og arbeiderrepresentasjon opphører.

Statlig aktivitet i arbeidsmarkedet

Staten har gjennom lovverket bidratt til å sementere kartelldannelsene i arbeidsmarkedet ved betydelige reguleringer av konkurransen i arbeidsmarkedet. Slike reguleringer har vist seg å være svært samfunnsskadelige.

Unge Høyre ønsker at:

- Lov om allmenngjøring av tariffavtaler snarest oppheves
- Begrensninger på bruk av frivillig overtid fjernes
- Det foretas en oppmykning av oppsigelsesvernet
- Det gis fri adgang til privat formidling og utleie av arbeidskraft
- Begrensningene på bruk av midlertidige ansettelser fjernes

Eksterneffekter

I enkelte tilfeller kan produksjon og omsetning i markedet ha samfunnsmessige kostnader som ikke er innarbeidet i de priser som virker i markedet. Dette skaper en indirekte subsidiering av enkelte typer produksjon fra samfunnets side. I slike tilfeller mener Unge Høyre at det er nødvendig at staten griper inn med virkemidler for å sikre at de reelle samfunnskostnader legges til grunn i markedet. For å unngå inngrep i næringsfriheten må likevel slike inngrep så langt som mulig skje gjennom markedsmekanismene og ikke gjennom direkte reguleringer.

Miljøkostnader

Produksjon og omsetning av miljøskadelige produkter har klare eksterne effekter. For å unngå konkurransevridninger i retning av produksjon som påfører samfunnet miljøkostnader er det nødvendig med en korrigerende prisnivå på slik produksjon. Produsentene må ansvarliggjøres for de kostnader de påfører samfunnet.

Unge Høyre vil:

- Foreta en omlegging av skattesystemet, hvor skatter på miljøskader så langt som mulig erstatter skattlegging av arbeidskraften

Et åpent marked

Fri handel over landegrensene er av vesentlig betydning for full utnyttelse av markedets handelsgevinster. Handel er et anliggende mellom personer, ikke mellom nasjoner. Restriksjoner på internasjonal handel innebærer restriksjoner på enkeltmenneskers valgfrihet og mulighet til selvhjelpenhet.

Det er et paradoks at handelspolitikken i dag bidrar til å opprettholde et nasjonalt markedssyn i en situasjon hvor det på individplan finner sted en stadig mer utstrakt internasjonalisering. En restriktiv handelspolitikk vil uvilkaarlig bidra til å gjøre forholdet mellom nasjonene mer konfliktfylt og kampfremmet. Unge Høyre vil derfor legge målet om et fritt marked til grunn for handelspolitikken. Handelen må foregå på rettferdige premisser og man må arbeide for at det innenfor rammen av WTO blir tatt hensyn til miljøet.

Handelspolitikk og samarbeid

For små nasjoner som Norge er det viktig at det finnes et internasjonalt fastsatt rammeverk for handel. Unge Høyre mener derfor at Norge aktivt må søke deltagelse i internasjonale handelssamarbeider, og bidrar til videreutvikling av et overnasjonalt rammeverk med full frihandel som mål.

Utviklingen av internasjonale handelsstrukturer kan ta tid. Den største gevinsten ved frihandel er det de fattigste landene som opplever, som får benyttet de ressursene de har tilgang på til å skaffe seg resurser de mangler og valuta. I Norge vil den største gevinsten gå til forbrukerne, som vil oppleve større mangfold, økt valgfrihet og lavere priser på produkter og tjenester fra utlandet. Dermed vil det ligge store fordeler for både mindre utviklede land og Norge i ensidig frihandelstilpasning, så vel som bilateral.

Unge Høyre ønsker:

- En opphevelse av importrestriksjoner på alle handelsområder, så som importavgifter, kvoterestriksjoner, subsidier, anti-dumping, prisutlignende avgifter og tekniske handelshindre
- En aktiv norsk innsats innenfor EU for full åpning av Det indre marked overfor land utenfor EU
- Et snarlig norsk medlemskap i EU
- Aktiv norsk innsats i WTO (World Trade Organization,) for opphevelse av alle former for handelsrestriksjoner på alle handelsområder
- En utvidelse av domstolsordningen i WTO, med økte sanksjonsmuligheter overfor land som bryter handelsregelverket
- Åpne for bilateral og unilaterale frihandelsavtaler

Offentlig sektor

Mål

Offentlig sektor er opprettet av folket for å tjene hele folket. Grunnprinsippet for all offentlig aktivitet må være å sikre innbyggernes liv, frihet og selvhjulpenhet, og sikre muligheten til aktivitet i privatlivet og det sivile samfunn.

Det er nødvendig å sette grenser for politikk for å oppfordre til personlig ansvar for trygghet og velferd i privatlivet. Men samtidig bør det offentlige sikre familier og enkeltmennesker tilgang på ressurser som er forutsetninger for selvhjulpenhet, og visshet om trygghet i form av et offentlig sikkerhetsnett dersom noe skulle gå galt. Det skal være lov til å lykkes i å skape et godt liv for seg selv og sine nærmeste. Samtidig må det være lov til å ta sjanser og mislykkes uten at det skal gå utover liv og helse.

Statens hovedoppgaver

Offentlig sektor skal løse noen viktige oppgaver, både oppgaver som følger av at staten har maktmonopol, samt oppgaver som sikrer trygghet og like muligheter for alle. Det går et viktig skille mellom de oppgavene staten alene skal ha ansvar for, som føle av maktmonopolet, og de oppgavene der staten hovedsakelig skal sikre innbyggerne et tilbud og sikre kvaliteten på dette.

Unge Høyre mener at staten alene skal ha ansvaret for:

- Politi og domstolsvesen
- Forsvaret
- Forvaltningen av statens ressurser, og rettferdig fordeling av offentlige tjenester

Det offentlige skal ikke sette mål for menneskenes liv, men legge til rette for personlig ansvar, frihet og selvhjulpenhet. Staten må ikke stå i veien for at familier og enkeltmennesker kan tilegne seg - og beholde - de ressurser som er forutsetninger for kontroll over eget liv, og realisering av deres drømmer og ambisjoner. Forholdet mellom innbyggerne og staten må reguleres med sikte på å bevare størst mulig personlig ansvar, fremfor ansvarspulverisering og klientifisering gjennom å gjøre innbyggerne avhengig av offentlige bevilgninger.

Samtidig bør det offentlige sikre familier og enkeltmennesker tilgang på ressurser som er forutsetninger for selvhjulpenhet, og visshet om trygghet i form av et offentlig sikkerhetsnett dersom noe skulle gå galt. Det skal være lov til å lykkes i å skape et godt liv for seg selv og sine nærmeste.

Unge Høyre mener at:

- En god offentlig sektor skal sikre stabile rammer for samfunnet gjennom å gi trygghet for innbyggerne
- En god offentlig sektor skal sikre økonomisk handlefrihet for familier og enkeltmennesker
- En god offentlig sektor skal hjelpe dem som mister evnen til å fungere i samfunnet på egenhånd til igjen å oppnå selvstendighet

Trygghet for innbyggerne

Staten bør garantere befolkningen rettssikkerhet, frihet og eiendomsrett. Dette fordrer en betydelig økt prioritering av domstoler og politivesen. Lovverket bør være oversiktlig for å gi innbyggerne forutsigbarhet og stabilitet.

Offentlig sektor skal sørge for en gjennomsliktig forvaltning, samt sikre en begrenset regulering av næringslivet. Det skal være klare begrensninger i adgangen til forvaltningsmessige inngrep overfor innbyggerne, og for politiske inngrep i enkeltmenneskenes frihet.

For å ivareta oppgaven det er å sikre landets innbyggere mot ytre trusler, må det opprettholdes et troverdig og effektivt forsvar. Unge Høyre ønsker å styrke forsvarets kapasitet til å delta i internasjonale operasjoner, fordi vårt demokrati ikke alene kan forsvares ved våre egne landegrensener.

For å sikre trygghet for helse og liv bør staten sikre likt offentlig tilbud på nødvendig sykdomsbehandling, uavhengig av inntekt og formue.

Økonomisk handlefrihet

Unge Høyre mener at det offentlige skal:

- Forsvare familiers og enkeltmenneskers økonomiske handlefrihet
- La verdier forbli hos enkeltindividet og i de frivillige felleskap – som familien – gjennom et lavt skattenivå

- Sikre barnefamiliene gode muligheter til å gi barna tilfredsstillende oppvekstvilkår
- Sikre tilgang på en kvalitativt god utdanning som fremmer selvhjulpenhet, uavhengighet og mulighet til aktiv deltagelse i arbeids- og samfunnsliv

Individets selvhjulpenhet

Fravær av nød er en forutsetning for et verdig liv, for stabilitet i samfunnet og for menneskenes mulighet til å realisere seg. Dette er igjen forutsetninger for privat velferd og trygghet. Derfor mener Unge Høyre at det offentlige har et ansvar for å sikre alle mennesker en mulighet til livsopphold. Staten bør gi visse økonomiske ytelser til personer som ikke er i stand til å livnære seg på annen måte.

Unge Høyre mener at et offentlig sikkerhetsnett bør:

- Sikre tilgang på kompensasjon ved lengre fravær av arbeidsinntekt ved ledighet, sykdom eller uførhet. Offentlige overføringer skal imidlertid ikke fungere som et gullgodt alternativ til inntekt gjennom eget arbeid og oppsparing
- Tilrettelegge for å gi funksjons- og utviklingshemmede støtte til å mestre hverdagen, og til å delta i arbeidslivet

Rammebetingelser for offentlig sektor

Underskuddsbegrensinger

Hver generasjon har rett til å fastsette sitt eget offentlige velferdsnivå, men også en medfølgende plikt til å betale for denne selv. En forutsetning for all offentlig aktivitet må være at samfunnets innbyggere er i stand til og er villige til å betale kostnadene for den, slik at de kommende generasjoner ikke skal belastes. Underskuddsbudsjettering over tid utgjør en dramatisk trussel mot økonomiens fortsatte bæreevne, og for fremtidige generasjoners økonomiske handlerom.

Unge Høyre mener:

- At underskuddsbudsjettering ved låneopptak over tid bør forbys gjennom grunnloven.
- At det nedlegges grunnlovsforbud mot rovbeskatning av inntekt og formue, utenom i nødstilfeller som krig og katastrofer.

Slanking av offentlig sektor

Offentlig sektor i Norge har for lang tid siden vokst utover sin bæreevne. Unge Høyre vil tilbakeføre makt og ansvar fra forvaltning og politikere, til familier og enkeltmennesker gjennom en betydelig reduksjon av offentlig sektor.

Unge Høyre mener at:

- Det er et selvstendig mål å redusere offentlig sektors andel av verdiskapningen i Norge betraktelig

Offentlig sektors inntekter

Offentlig sektor får sine inntekter fra skatter og avgifter. Unge Høyre mener avgifter som korrigerer en markedssvikt, for eksempel reflekterer en kostnad ved skade på naturen eller mennesker er en naturlig del av avgiftsregimet. Andre særavgifter som har til hensikt å styre forbruk og rette

innbyggernes oppførsel i en spesiell retning, er et uttrykk for politikernes ønske om å designe et "perfekt samfunn", og bør avvikles.

Unge Høyre vil:

- Innføre en flat inntektsskatt, med høyt bunnfradrag, med lavest mulig proSENTSATS
- Avvikle særavgifter som ikke korrigerer for negative eksternaliteter.

Offentlige oppgaver

Behov for reformer

Unge Høyre mener at det er nødvendig å foreta en kritisk gjennomgang av statens velferdsfunksjoner, både med hensyn til utforming og omfang. Et for stort omfang på det offentlige velferdstilbudet vil både medføre overtagelse av ansvar fra privatlivet og urimelig høye utgifter for befolkningen. Slik vil enda flere mennesker gjøres avhengige av offentlig hjelp. Samtidig må funksjonene innrettes slik at de gir brukerne størst mulig valgfrihet, og sikrer brukerne kontroll over utformingen av tilbudet.

Unge Høyre vil:

- At det innføres privat konkurranserett på alle offentlige tjenester.
- At private tilbydere av tjenester likebehandles med de offentlige, gjennom stykkprisfinansiering.

Oppvekst og utdanning

Barneomsorg

Familien utgjør den beste rammen for et barns oppvekst, og sikrer omsorg, læring, sosialisering og trygghet. Familier utgjør et uerstattelig fellesskap for barn, og politikernes viktigste oppgave er å ikke begrense familienes mulighet til å ta vare på sine egne. Offentlige ordninger som retter seg mot barn må ta innover seg at familier har ulike sammensetninger, forutsetninger, behov og ønsker.

Fordi alle familier har ulike behov og ønsker, må de goder og støtteordninger som tilbys være nøytrale i forhold til hvordan familiene organiserer seg. Både permisjonsordninger og svangerskapspenger må være innrettet slik at familiene kan innrette seg slik de ønsker det, og det må være like rettigheter for begge foreldre.

Familiens situasjon og evne til å ta vare på sine barn er avgjørende for barnas utgangspunkt i livet. For å sikre barna et best mulig utgangspunkt mener Unge Høyre at det offentlige bør øke den økonomiske handlefriheten til barnefamiliene. Unge Høyre mener at en slik støtteordning må fokusere på de familiene med størst behov, og ønsker at denne er behovsprøvd.

De fleste familier har behov for to inntekter og et ønske om at begge foreldre kan være yrkesaktive, og har dermed behov for barnepass. Unge Høyre mener det er et gode for samfunnet at begge foreldre kan være yrkesaktive, og at det offentlige bidra slik at barnepass blir mulig for de som ønsker det.

At det offentlige skal muliggjøre barnepass for alle familier som ønsker det, må ikke forveksles med å overta ansvar for oppdragelse, læring og annet foreldreansvar. I tillegg må tilbudet kunne fungere

for familier med ulike behov og foreldre med ulike jobber. Fordi behov og ønsker vil variere, må det være mulig for familiene å velge mellom ulike tilbud, samt kunne skreddersy et tilbud til sin situasjon. Dette medfører at mange løsninger må være mulige, og familiene må ha valgfrihet til å velge den løsningen som passer dem best.

Unge Høyre vil:

- Videreføre barnetrygden som en behovsprøvd støtteordning, og øke beløpet for dem som mottar den.
- At fedre får selvstendig opptjeningsrett til fødselspermisjon.
- At foreldre etter eget ønske får dele fødselspermisjonen mellom seg.
- At det økonomiske tilskuddet til barnepass gir familiene valgfrihet, og mulighet til å tilpasse tilbudet etter egne behov.
- At det offentlige i hovedsak skal legge til rette for tilbud av barnepass, men overlate driften til andre.
- Styrke samarbeidet mellom barnehage, skole, helsevesen og barnevern for å bedre varslingsrutiner ved omsorgssvikt.

Skole

Tilgang på utdanning er en forutsetning for å utvikle evnen til å stå på egne ben og for å gi mulighet for aktiv deltagelse i arbeids- og samfunnslivet. Kunnskap er en viktig grunnstein i et velfungerende demokrati og det er en offentlig oppgave å sørge for at alle har lik tilgang til utdanning.

Unge Høyre er sterkt kritisk til at skolen i dag er underlagt politiske målsetninger som har som siktemål å skape likhet, fordi vi mener dette bryter med skolens kunnskapsformidlende rolle.

At utdanning er en offentlig oppgave betyr ikke at det offentlige trenger å tilby det. Ulike mennesker har ulike behov og den offentlige skolen passer ikke for alle. Unge Høyre mener det skal åpnes for friskoler på alle trinn. Dette forutsetter at det offentlige kvalitetssikrer alle skolene og at det blir en reell valgmulighet for alle, uavhengig av økonomisk bakgrunn. Det viktigste er at alle får en god utdanning, ikke hvem som tilbyr den.

Mangfold og konkurranse skaper et bedre utdanningssystem. Unge Høyre mener at det skal være lov å starte private skoler og at disse skal sikres reell utfordringsrett på alle trinn.

Fritt skolevalg er et viktig prinsipp for Unge Høyre. Det gir elevene større frihet og mulighet til å ta egne valg, og til å velge annerledes. Fritt skolevalg fører også til mer mangfold i skolesystemet. Unge Høyre vil ha fritt skolevalg fra ungdomsskolen. Foreldre bør få velge hvilken skole barna skal gå på fra første klasse, men da med en garanti om plass på nærmeste skole.

Unge Høyre vil:

- Åpne for friskoler på alle trinn, forutsatt en offentlig kvalitetssikring av skolene.
- La friskoler få ta ut utbytte.
- Sikre private skoler utfordringsrett på alle trinn.

- Ha fritt skolevalg nasjonalt
- At elever selv skal få velge den faglige sammensetningen i større grad på videregående skole
- Tilby 2. fremmedspråk fra 5. klasse
- Sikre en offentlig finansiert grunnskoleopplæring og videregående opplæring

Universiteter, høyskoler og forskning

De høyere utdanningsinstitusjonene utgjør stammen i kunnskapssamfunnet og spiller en viktig rolle som videreutvikler av de fleste kunnskapsområder. En høyt utdannet befolkning er et kollektivt gode, og det offentlige har et overordnet ansvar for høyere utdanning og forskning i Norge. Samtidig mener Unge Høyre at høyere utdanning aldri kan bli en rettighet, men et privilegium der alle med talent, uavhengig av økonomi, skal ha like muligheter til å ta høyere utdanning.

Et levende akademisk miljø er avhengig av frihet fra politisk styring. Denne friheten må kombineres med en sterkere grad av ansvar for eget virke. Unge Høyre vil styrke universiteter og høyskolars uavhengige stilling og samtidig ansvarliggjøre dem gjennom å la dem organisere seg som selvstendige stiftelser.

En del av den friheten utdanningsinstitusjonene bør ha er muligheten til å selv kunne sette rammer for den studentmassen de ønsker å tiltrekke seg. Det er institusjonene selv som best vet hva som kreves på de ulike studiene, og de bør derfor ha mulighet til selv å fastsette opptakskrav.

Unge Høyre vil:

- At universiteter og høyskoler skal organiseres som selvstendige stiftelser, og dermed ha mulighet til å ta skolepenger
- Overlate fastsettelsen av opptakskrav til den enkelte institusjon

Unge Høyre mener grunnleggende sett at forskningen skal være fri og ikke kontrolleres av staten. Det er både et offentlige og et privat ansvar å drive forskningen videre. Det offentlige har et ansvar for langsiktigheten i grunnforskningen. Samtidig er det en forutsetning at privat sektor øker innsatsen på forskning og utvikling betraktelig.

Dagens økonomiske politikk har tørret ut kilder til privat finansiering av forskningsprosjekter. Samtidig er forskningsinstitusjonene i økende grad blitt avhengige av offentlige oppdrag. Dette er en uheldig utvikling, og Unge Høyre ønsker derfor å legge til rette for en økonomisk politikk som oppfordrer til økt innsats på forskning fra privat sektor.

Unge Høyre vil:

- At det foretas en kraftig reduksjon i bedriftsbeskatningen for å bedre muligheten til privat forskning eller oppdragsforskning

Helse

Å sikre helsehjelp til alle som trenger det er en viktig del av statens oppgaver. Visshet om behandling ved sykdom, uavhengig av inntekt eller andre forhold, er en viktig forutsetning for

trygghet. Unge Høyre vil derfor sikre en god utnyttelse av ressursene som gir brukerne utstrakt valgfrihet og innflytelse på utformingen av tilbudet.

Dagens helsevesen svikter i å sikre tilfredsstillende trygghet. Til tross for stadig økende utgifter til helseformål øker også helsekøene. Samtidig vet vi at ledig kapasitet ved private helsetilbud i liten grad blir benyttet. Unge Høyre mener at statens oppgave er å sikre helsehjelp for alle, men de trenger ikke nødvendigvis å produsere tjenestene selv. Det er ikke nødvendigvis et poeng at kommunene skal drive sykehjem og rehabiliteringssentre, når vi vet at private aktører ofte er bedre enn det offentlige til dette.

For å styrke brukernes innflytelse over utformingen av helsetilbudet vil Unge Høyre innføre stykkprisfinansiering i helsevesenet. Ved at pengene følger pasienten vil private og offentlige institusjoner likestilles og må konkurrere om å gi pasientene et best mulig tilbud, og man får effektivisering og mer helse for hver krone. Det er viktig at helseinstitusjonene tildeles et basisbeløp for å kunne opprettholde en kontinuerlig tilfredsstillende beredskap, slik at hele landet har et forsvarlig tilbud. Det betyr ikke at vi skal opprettholde lokalsykehusstrukturen sånn som den er i dag. Vi mener at det er bedre med store regionale sykehus som kan utføre god helsehjelp til alle, enn mange minisykehus som ikke har nok kapasitet.

Det er likevel viktig å bemerke at mennesker i utgangspunktet bør ta ansvar for egen helse. Derfor er det ikke gitt at det offentlige bør ha ansvar for å dekke alle former for helsekostnader. Unge Høyre ønsker å innføre ulike nivåer for egenandel for ulike typer helsetjenester. Nivået settes både utifra nødvendigheten av helsetjenesten og brukerens økonomiske situasjon. Ved livsnødvendige tjenester dekkes hele kostnaden av det offentlige, mens ved mindre nødvendige tjenester må brukerne betaler deler av kostnadene selv. Slik sikres det at de viktigste oppgavene utføres først.

Unge Høyre vil:

- Fortsette å ha rammeoverføringer, men øke andelen stykkprisfinansiering i helsevesenet for å sikre reell valgfrihet for brukerne.
- Likebehandle offentlige og private sykehus økonomisk
- Offentliggjøre statistikk og ventelister for de ulike sykehusene som er offentlig finansiert
- Innføre ulike refusjonstakster for ulike typer helsetjenester
- Ha brukervalg i hele helsesektoren
- La helsefaglige hensyn være det eneste gjeldende for hvor fagmiljøer etableres og lokaliseres

Rus

Lovlige rusmidler, som alkohol og tobakk, er i dag underlagt strenge restriksjoner hva gjelder salg om konsum. Det er formyndersk og lite hensiktsmessig å konstruere regler og lover for å hindre innbyggerne i å konsumere lovlige rusmidler.

Unge Høyre vil:

- Ha 18-års grense på alle lovlige rusmidler
- Tillate konsum av lovlige rusmidler i det offentlige rom utendørs

- Avvikle alle kvantumsrestriksjoner på salg av alkohol
- Avvikle åpningstidsbestemmelser og salgstidsbestemmelser for lovlige rusmidler

Alle har rett til å bestemme over eget liv, og den retten opphører ikke selv om du tar noen dårlige valg – så lenge du ikke skader andre. Det er likevel viktig at vi tar noen valg angående hvordan vi best kan ta vare på de som trenger hjelp. Unge Høyre mener ikke at narkotika skal legaliseres, men at bruken av narkotiske stoffer som medisin bør evalueres og utvides. Vi mener at narkomani er en sykdom, og at narkomane dermed har krav på behandling. I enkelte tilfeller kan for eksempel den mest effektive og humane behandlingen av tunge heroinmisbrukere være å gi dem heroindoser i medisinsk øyemed.

Unge Høyre vil:

- Utvide ordningen med medisinsk behandling av narkomani.
- Tillate bruk av heroin som medisin for å hjelpe tunge narkomane.
- Sikre at private rehabiliteringsinstitusjoner likebehandles med offentlige.
- Avvikle ordningen med sprøyterom.

Eldreomsorg

Eldre mennesker er ikke nødvendigvis syke eller fattige, og har ikke de samme behovene, bare fordi de har passert en bestemt aldersgrense. Unge Høyre ønsker derfor en endring i samfunnets holdning til eldre mennesker, for å gjenreise den samme respekt for eldre menneskers individuelle egenart som bør gjelde for alle mennesker forøvrig.

Eldre mennesker som er i stand til å ta vare på seg selv skal kunne møte alderdommen i visshet om at de så langt som mulig får beholde dette ansvaret. Eldre mennesker som har behov for pleie eller støtte til livsopphold skal møte alderdommen i visshet om at de får den nødvendige hjelp og støtte.

Unge Høyre ønsker en bedre differensiering av bo- og pleietilbudene for eldre, for å sikre eldres frihet til å velge den bo- og omsorgsform som dekker deres behov best.

Unge Høyre legger til grunn at pleietilbud er et offentlig ansvar, men at det ikke er en offentlig oppgave å drive disse tilbudene.

Unge Høyre vil:

- Innføre konkurranserett for private institusjoner som vil tilby tjenester innen eldreomsorg.
- Innføre graderte egenandeler i eldreomsorgen ved at velstående eldre i høyere grad finansierer sine botilbud selv.
- Overlate til private og ideelle organisasjoner å drive aktivitetssentere for eldre.
- Innføre fritt sykehjemvalg på tvers av kommune- og fylkesgrenser.

Informasjonstilgang

Ethvert menneske bør ha en ubegrenset rett til å søke opplysninger om sin egen kropp. I dag er det slik at f.eks. bioteknologilovens §4-5 forbyr helsepersonell å opplyse om fosterets kjønn før utgangen av 12. uke med mindre kvinnen er bærer av en alvorlig kjønnsbunden sykdom. Slike forbud er en

grov krenkelse av det som burde være en kvinnes ubegrensede rett til å få innhente informasjon om det som skjer inne i hennes egen kropp.

Unge Høyre vil derfor:

- Forby alle informasjonsbegrensninger i løpet av svangerskapet.
- Pålegge helsepersonell å gi kvinnen opplysninger som fremkommer i løpet av undersøkelser, dersom hun selv ber om det.

Helseforsikring

Unge Høyre synes det er positivt at folk ønsker å benytte private forsikringsordninger ettersom dette avlaster det offentlig kostnadsmessig, samt at det kan gi økt valgfrihet i tilbudet av helsetjenester. Unge Høyre mener det er et gode for samfunnet at innbyggere har ulike former for sykeforsikring, og at de som velger å ha en heldekkende privat helseforsikring bør belønnes økonomisk for dette.

Unge Høyre vil derfor:

- At private helseforsikringer skal være et privat anliggende og medføre skattefradrag.

Stønadsordninger

En økende del av befolkningen er avhengige av offentlige stønader. Stadig flere blir dermed avhengig av støtte fra stadig færre. Dette er en utvikling som ikke er bærekraftig, og som ikke kan fortsette. Unge Høyre mener at statens oppgave skal være å garantere for en grunnleggende økonomisk sikkerhet for alle som trenger det og ønsker det, mens enkeltmennesket selv må ta ansvar for å opprettholde sin levestandard, dersom det havner utenfor arbeidslivet. Det er riktignok viktig å presisere at et slikt system forutsetter at den enkelte får beholde betraktelig mer av sin egen inntekt, slik at man kan velge å sette av penger til perioder man av ulike grunner trenger å være borte fra jobb.

Sykelønn

Norge har en av de friskeste befolkningene i verden, de mest sjenerøse sykelønnsordningene, og det høyeste sykefraværet. Dette tyder på at sykelønnsordningen gjør det motsatte av sin opprinnelige hensikt. Unge Høyre mener at vi må snu denne utviklingen, og at den eneste måten vi kan gjøre dette på er ved å ta mer makt fra staten og gi det tilbake til det enkelte mennesket.

Arbeidstakerne og arbeidsgiverne må i større grad ansvarliggjøres. Unge Høyre mener det er naturlig at man får lavere kompensasjon når man er borte fra jobb. Unge Høyre vil også begrense mulighetene til å misbruke systemet. Dette gjelder særlig korttidsfraværet. Dersom korttidsfraværet skal reduseres, må det også koste litt mer for den enkelte å være borte fra jobb.

Unge Høyre vil derfor:

- Innføre to karensdager.
- Redusere sykelønnen til 80 % av inntekt.
- At sykemeldingen skal vurderes av ytterligere en lege ved lengre sykefravær.

Uførepensjon:

Dersom det kun var de som virkelig trengte det som fikk uførepensjon ville ikke dagens situasjon vært problematisk.. Når over 11 % av befolkningen i arbeidsfør alder går på uføretrygd undergraves

hele systemets legitimitet. For å begrense antall uføretrygdede, øke incentivet til å stå i jobb og sørge for at det kun er de som virkelig har behov for det som mottar ytelser, vil Unge Høyre skjerpe kravene for å motta uføretrygd.

Det er også et stort problem at altfor mange som i utgangspunktet er midlertidig syke, går over på uførepensjon i stedet for å komme tilbake i jobb. For å gjøre overgangen etter en sykeperiode tilbake til arbeidslivet lettere mener Unge Høyre at man må aktiviseres i sykeperioden. Dersom man kun klarer å arbeide 10%, 20% eller 50%, må det være muligheter for å arbeide etter evne. På denne måten skal folk få nødvendig hjelp raskere, og aktiviseres, slik at man ikke faller utenfor arbeidslivet der uføretrygd blir eneste løsning.

Unge Høyre vil derfor:

- Redusere ytelsene men beholde individbasert uførepensjon
- Skjerpe kravene for å motta uførepensjon
- Innføre arbeidstiltak for delvis uføre med begrenset arbeidskapasitet
- Bruke attføring i sykelønnsperioden
- Kontrollere grunnlaget for uføretrygd en gang i året

Arbeidsledighetstrygd

Unge Høyre mener at dagens utbetaling av arbeidsledighetstrygd på over to år er altfor lenge. Hensikten med arbeidsledighetstrygden er å bistå i en overgangsperiode hvor en er uten jobb. Unge Høyre mener det ikke bør være statens oppgave å opprettholde inntektsforskjeller over lengre tid. Hvis arbeidsledighetsperioden overskrider 6 måneder, bør statens oppgave begrenses til å garantere en flat arbeidsledighetstrygd som er lik for alle arbeidsledige. Staten må også kunne kreve at den enkelte aktivt forsøker å komme tilbake i arbeidslivet, eller utfører tildelte arbeidsoppgaver mens den mottar stønader.

Unge Høyre vil derfor:

- Innføre flat arbeidsledighetstrygd etter 6 måneder
- At staten krever at mottakere av arbeidsledighetstrygd eller sosialhjelp aktivt søker jobb, utfører et tilbudt arbeid, eller møter til omskolering eller etterutdanning. Brudd på disse skal medføre økonomiske konsekvenser.

Pensjon

Unge Høyre mener dagens pensjonssystem virker imot det som burde være dets hensikt, da man viderefører forskjeller i stede for å gi alle en grunnleggende trygghet. Statens oppgave bør være å tilby et flatt pensjonssystem, der alle sikres en god og nødvendig levestandard, ikke å videreføre middelklassens livsstil. Det bør være et individuelt ansvar å sikre seg og sin families økonomiske levestandard i pensjonstilværelsen. Unge Høyre mener også at det må være mulig å velge bort den offentlige basispensjonen dersom man i stedet ønsker å betale inn til en privat pensjonsordning,

Unge Høyre vil derfor:

- Innføre flat offentlig minstepensjon, og la pensjonsbesparing utover dette være valgfri
- Gjøre det mulig å velge private tilbydere for den obligatoriske sparingen til minstepensjon
- Fjerne inntektstaket for pensjonister med offentlig pensjonssparing
- Fjerne AFP-ordningen

- Fjerne taket på hvor lenge en arbeidstaker kan velge å stå i jobb

Lokaldemokrati

Kommunene

Det lokale selvstyre har tradisjonelt utgjort en viktig del av det norske demokratiet. I de senere år har dette selvstyret i stadig større grad blitt uthulet gjennom statlige inngrep i defineringen av kommunenes oppgaver. Samtidig har individuelle rettigheter blitt svekket både av statlig overstyring, og av lokaldemokratiets mulighet for inngripen. For Unge Høyre er individuelle rettigheter viktigere enn lokaldemokratiets råderett. På bakgrunn av dette ønsker Unge Høyre en gjennomgang av kommunenes arbeidsmåte.

Unge Høyre vil:

- Begrense kommuner og fylkers mulighet til å krenke individuelle rettigheter
- Liberalisere strandsone-loven og plan- og bygningsloven
- Gjennomføre en overgang til stykkprisfinansiering av tjenestene som tilbys i kommunene. Dette vil redusere behovet for kommunal administrasjon av tjenestetilbudet og gi rom for reduksjoner i kommunebyråkratiet
- At all statlig innblanding i omfanget og organiseringen av kommunal aktivitet utover de pålagte minimumsfunksjoner (helsetilbud, skole, trygdeutbetalinger) skal opphøre
- At kommunal næringsaktivitet selges ut eller avvikles for å hindre uheldig kapitalkonsentrasjon i det offentlige, og uheldige prioriteringer i kommunenes arbeidsmetode
- At produksjon av kommunale tjenester legges ut på anbud, for å fremme konkurranse og unngå ineffektive kommunale tjenestemonopoler.
- At interkommunale samarbeid bør tas i bruk i den grad dette kan bidra til å senke kostnader forbundet med kommunal administrasjon og tjenestetilbud
- La kommunene beholde hele selskapsskatten for å motivere til utbygging og tilrettelegging av næringsliv
- Begrense bruk av øremerkede midler og øke de frie midlene tilsvarende
- Redusere antall kommuner betraktelig ved tvangssammenslåing
- Innføre fritt skatteøre for kommunene

Fylkeskommunen

Unge Høyre konstaterer at fylkeskommunen i dag har få funksjoner som ikke med fordel kan utføres på kommunalt, inter-kommunalt eller statlig nivå. Det fylkeskommunale forvaltningsnivået bidrar dessuten til en ytterligere byråkratisering og politisering av tjenesteproduksjonen. Overgangen til stykkprisfinansieringssystemer vil redusere behovet for et fylkeskommunalt forvaltningsnivå. Unge Høyre ønsker derfor en snarlig avvikling av fylkeskommunen.

Unge Høyre vil

- Avvikle fylkeskommunen

Vedtatt på Unge Høyres 50. ordinære landsmøte i Trondheim 20. juni 2010